LĒMUMI

KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS (ES) 2023/1160

(2023. gada 31. maijs)

par pieteikumu atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2019/788 reģistrēt Eiropas pilsoņu iniciatīvu "Tiesu precedenta koncepta efektīva īstenošana ES valstīs"

(izziņots ar dokumenta numuru C(2023) 3632)

(Autentisks ir tikai teksts angļu valodā)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/788 (2019. gada 17. aprīlis) par Eiropas pilsoņu iniciatīvu ([1]) un jo īpaši tās 6. panta 2. un 3. punktu,

tā kā:

(1) Komisijai 2023. gada 4. maijā tika iesniegts pieteikums reģistrēt Eiropas pilsoņu iniciatīvu "Tiesu precedenta koncepta efektīva īstenošana ES valstīs".

(2) Šis pieteikums ir iesniegts pēc 2023. gada 14. februārī Komisijai iesniegtā pieteikuma reģistrēt Eiropas pilsoņu iniciatīvu "Tiesu precedenta koncepta efektīva īstenošana visās ES valstīs".

(3) Komisija 2023. gada 8. marta vēstulē (C(2023) 1602 final) saskaņā ar Regulas (ES) 2019/788 6. panta 4. punktu informēja organizatoru grupu, ka attiecībā uz 2023. gada 14. februārī iesniegto reģistrācijas pieteikumu ir izpildītas minētās regulas 6. panta 3. punkta pirmās daļas a), d) un e) apakšpunktā noteiktās reģistrācijas prasības un ka regulas 6. panta 3. punkta pirmās daļas b) apakšpunkts nav piemērojams. Tomēr Komisija arī paskaidroja, ka iniciatīva neatbilst Regulas (ES) 2019/788 6. panta 3. punkta pirmās daļas c) apakšpunktā noteiktajai prasībai, jo Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 81. pants, ar kuru organizatori pamatoja savu iniciatīvu, nav iniciatīvā ierosinātā tiesību akta juridiskais pamats, jo minētais noteikums attiecas tikai uz jautājumiem, kuriem ir pārrobežu ietekme. LESD 82. pants arī nevarētu būt iniciatīvā ierosinātā tiesību akta juridiskais pamats, jo iniciatīvas mērķis acīmredzami neietilpa četrās jomās, kas noteiktas LESD 82. panta 1. punkta a)–d) apakšpunktā. Turklāt iniciatīva neattiecās ne uz vienu no trim LESD 82. panta 2. punkta a)–c) apakšpunktā minētajām jomām, ne arī uz citu "īpašu kriminālprocesa aspektu", kas minēts LESD 82. panta 2. punkta d) apakšpunktā. Komisija arī informēja organizatorus, ka iniciatīvā minētais LESD 65. pants šajā kontekstā nav piemērojams un ka Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. un 45. pantā Komisijai nav piešķirta kompetence ierosināt tiesību aktu. Tāpēc Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2019/788 6. panta 4. punkta pirmo daļu informēja organizatorus, ka viņi var vai nu grozīt iniciatīvu, lai ņemtu vērā Komisijas novērtējumu, vai arī uzturēt vai atsaukt sākotnējo iniciatīvu saskaņā ar Regulas (ES) 2019/788 6. panta 4. punkta otro daļu.

(4) Organizatoru grupa 2023. gada 4. maijā iniciatīvu iesniedza atkārtoti.

([1]) OV L 130, 17.5.2019., 55. lpp.

(5) Organizētāju paustie iniciatīvas mērķi ir dalībvalstīm "nacionālā līmenī ieviest mehānismu, kas garantētu citu dalībvalstu tiesu pieņemto galīgo nolēmumu savstarpēju atzīšanu", kā arī "iespēju atsaukties uz attiecīgās valsts tiesu pasludinātajiem spriedumiem kā tiesu precedentiem". Ierosinātais mehānisms tiktu piemērots ar nosacījumu, ka "a) Eiropas Savienības Tiesai (EST) ir bijusi iespēja interpretēt piemērojamās Savienības tiesību normas" un ka "b) attiecīgā lieta attiecas uz līdzīgiem vai identiskiem juridiskiem jautājumiem". Organizētāji uzskata, ka "šim mehānismam vajadzētu būt faktiski pieejamam tiesvedības dalībniekiem, ļaujot tiem jebkurā tiesvedības posmā pieprasīt cita ar viņu lietu saistīta lēmuma atzīšanu. Turklāt, ņemot vērā *rebus sic stantibus* klauzulu, būtu jānodrošina zināma elastība, kas ļautu grozīt judikatūru, ja daži būtiski apstākļi ir mainījušies." Turklāt organizētāji uzskata, ka dalībvalstīm būtu jāuzliek "pienākums piemērot iedarbīgas, atturošas un samērīgas sankcijas gadījumos, kad šis mehānisms netiek ievērots".

(6) Iniciatīvas pielikumā sniegta sīkāka informācija par tās tematu, mērķiem un kontekstu. Tajā ir norādīts, ka "EST un ES iestādes ir atkārtoti konstatējušas, ka dažās ES valstīs tiesas mēdz piemērot ES tiesību aktu noteikumus, nenodrošinot vienveida un saskaņotu pieeju", un ka tas "apdraud dalībvalstu vienlīdzību Līgumu priekšā" un "rada iespējamu diskrimināciju starp tiesvedības dalībniekiem dalībvalstīs un būtiskas neskaidrības par ES tiesību aktu noteikumu ievērošanu valsts līmenī". Citējot Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 2. punktu, pielikumā ir paskaidrots, ka iniciatīvas "mērķis ir konsolidēt vienādu tiesu praksi starp dalībvalstīm, vienlaikus ievērojot atšķirīgās tiesiskās kultūras un tradīcijas". Tajā arī apgalvots, ka priekšlikums ir "samērīgs un nepieciešams, lai nodrošinātu tiesiskuma aizsardzību un saglabātu ES tiesību aktu noteikumu vienādu īstenošanu, jo, ieviešot mehānismu, kas ļauj atzīt iepriekšpieņemtus tiesu nolēmumus, tiek saglabātas katras dalībvalsts tiesu tradīcijas un procesuālā autonomija". Turklāt personām vajadzētu būt iespējai izmantot "tādu nolēmumu pārskatīšanas mehānismu, kas nav saderīgi ar tiesu precedentiem, kuri attiecas uz līdzīgām vai identiskām situācijām". Šajā kontekstā pielikumā minēts, ka dalībvalstīm vajadzētu būt pienākumam uzraudzīt, ka valstu tiesas pienācīgi īsteno minēto mehānismu, kas "nozīmē, ka dalībvalstis var tikt sauktas pie atbildības par ES tiesību aktu noteikumos paredzēto pienākumu pārkāpumiem saskaņā ar iedibināto EST judikatūru".

(7) Komisija saprot, ka grozītās iniciatīvas mērķis ir ieviest mehānismu, kas nodrošina citu dalībvalstu tiesu pieņemto galīgo tiesas nolēmumu savstarpēju atzīšanu un paļaušanos uz attiecīgās valsts tiesu pieņemtajiem valsts tiesu precedentiem. Šāds mehānisms būtu piemērojams ar nosacījumu, ka ir izpildīti trīs kumulatīvi kritēriji: i) ar galīgo tiesas nolēmumu tika piemērotas Savienības tiesību aktu normas; ii) EST jau ir interpretējusi tās pašas attiecīgās Savienības tiesību aktu normas un iii) attiecīgo lietu reglamentē līdzīgi vai identiski tiesību aktu elementi.

(8) LESD 81. panta 1. punkts noteic, ka Savienībai ir jāizvērš tiesu iestāžu sadarbība civillietās, kurās ir pārrobežu elementi, pamatojoties uz tiesas nolēmumu un ārpustiesas lēmumu savstarpējas atzīšanas principu. Šī sadarbība var ietvert pasākumus dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšanai. Turklāt LESD 81. panta 2. punkta a) apakšpunkts noteic, ka Eiropas Parlamentam un Padomei saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru un jo īpaši tad, kad tas nepieciešams iekšējā tirgus pienācīgai darbībai, ir jāparedz pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt tiesas nolēmumu un ārpustiesas lēmumu savstarpēju atzīšanu un izpildi dalībvalstu starpā.

(9) Tāpat LESD 82. panta 1. punkts, kas attiecas uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, noteic, ka šādas šādai sadarbībai ir jāpamatojas uz tiesas spriedumu un lēmumu savstarpējas atzīšanas principu, un tai ir jāietver dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšana jomās, kas minētas LESD 82. panta 2. punktā un 83. pantā. Saskaņā ar LESD 82. panta 1. punkta otrās daļas a) apakšpunktu Eiropas Parlamentam un Padomei ir jāparedz pasākumi, lai ieviestu noteikumus un procedūras, kuru mērķis ir visu veidu spriedumu un tiesas lēmumu atzīšana visā Savienībā.

(10) Ņemot vērā to, ka iniciatīvas mērķis ir ieviest savstarpējas atzīšanas konceptu gadījumos, kad ir jāpiemēro Savienības tiesību aktu noteikumi, ievērojot konkrētus nosacījumus, Komisija uzskata, ka iniciatīvas mērķis ietilpst LESD 81. un 82. panta darbības jomā.

(11) Tādējādi neviena iniciatīvas daļa acīmredzami nepārsniedz Komisijas pilnvaras Līgumu īstenošanas vajadzībām iesniegt priekšlikumu par Savienības tiesību akta pieņemšanu.

(12) Šis secinājums neskar novērtējumu par to, vai šajā gadījumā tiktu izpildīti konkrētie faktiskie un materiālie nosacījumi — ieskaitot atbilstību proporcionalitātes un subsidiaritātes principam un saderību ar pamattiesībām —, kas vajadzīgi, lai Komisija varētu rīkoties.

(13) Organizatoru grupa ir pienācīgi pierādījusi, ka tā atbilst Regulas (ES) 2019/788 5. panta 1. un 2. punktā izvirzītajām prasībām, un ir izraudzījusies kontaktpersonas saskaņā ar minētās regulas 5. panta 3. punkta pirmo daļu.

(14) Iniciatīva nav nedz acīmredzami aizskaroša, nenozīmīga vai provokatīva, nedz acīmredzamā pretrunā Savienības vērtībām, kas noteiktas Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā, un tiesībām, kuras nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.

(15) Tāpēc iniciatīva "Tiesu precedenta koncepta efektīva īstenošana ES valstīs" būtu jāreģistrē.

(16) Secinājums, ka reģistrācijas nosacījumi saskaņā ar Regulas (ES) 2019/788 6. panta 3. punktu ir izpildīti, nenozīmē to, ka Komisija jebkādā veidā apstiprina iniciatīvā minēto faktu pareizību; par iniciatīvas saturu atbild vienīgi iniciatīvas organizatoru grupa. Iniciatīvas saturs pauž tikai organizatoru grupas viedokli, un nekādā gadījumā nevar uzskatīt, ka tas atspoguļo Komisijas viedokli,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Eiropas pilsoņu iniciatīvu "Tiesu precedenta koncepta efektīva īstenošana ES valstīs" reģistrē.

2. pants

Šis lēmums ir adresēts pilsoņu iniciatīvas "Tiesu precedenta koncepta efektīva īstenošana ES valstīs" organizatoru grupai, ko kontaktpersonu statusā pārstāv *Marius PITIGOI* un *Mihaela-Roxana GODINAC*.

Briselē, 2023. gada 31. maijā

Komisijas vārdā –
priekšsēdētāja vietniece
Věra JOUROVÁ